

Etablering av utrikes födda genom företagande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens skrivelse 2012/13:146 Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda genom företagande samt en följdmotion som väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottet anser att det är viktigt att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna fungerar effektivt och ändamålsenligt och att arbetssökande får det förmedlingsstöd de behöver. Utskottet välkomnar därför de insatser som regeringen har inlett mot bakgrund av Riksrevisionens rapport.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår följdmotionen och lägger skrivelsen till handlingarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Etablering av utrikes födda genom företagande	5
Riksrevisionens rapport	5
Regeringens skrivelse	6
Motionen	7
Utskottets ställningstagande	7
Reservation	9
Etablering av utrikes födda genom företagande (SD)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelsen	10
Följdmotionen	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Etablering av utrikes födda genom företagande

Riksdagen avslår motion

2012/13:A22 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 1 och 2 samt
lägger skrivelse 2012/13:146 till handlingarna.

Reservation (SD)

Stockholm den 4 juni 2013

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Ylva Johansson (S), Maria Plass (M), Raimo Pärssinen (S), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Johan Andersson (S), Hanif Bali (M), Mehmet Kaplan (MP), Mattias Karlsson (SD), Josefin Brink (V), Kerstin Nilsson (S), Abir Al-Sahlan (C), Penilla Gunther (KD) och Gulan Avci (FP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens skrivelse 2012/13:146 Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda genom företagande samt en följdmotion som väckts med anledning av skrivelsen.

Riksdagens kammarkansli anmälde till utskottet den 21 december 2012 Riksrevisionens granskningsrapport Etablering genom företagande – är statens stöd till företagen effektiva för utrikes födda (RiR 2012:26). Kammarkansliet överlämnade rapporten till regeringen för yttrande i enlighet med den hanteringsordning som tillämpas sedan årsskiftet 2010/11.

Utskottet beslutade att bjuda in Riksrevisionen den 29 januari 2013 för att få information och tillfälle att diskutera rapporten.

Regeringen överlämnade den 11 april 2013 skrivelsen 2012/13:146 Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda genom företagande till riksdagen. Skrivelsen har föranlett en motion (SD).

Utskottets överväganden

Etablering av utrikes födda genom företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen och lägger skrivelsen till handlingarna.
Jämför reservation (SD).

Riksrevisionens rapport

I Riksrevisionens rapport Etablering genom företagande – är statens stöd till företagare effektiva för utrikes födda? (RiR 2012:26) granskas om Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program Stöd till start av näringsverksamhet och det statliga bolaget Almis finansieringsverksamhet bidrar till att utrikes födda kan etablera sig på arbetsmarknaden genom att starta företag.

Av rapporten framgår att Arbetsförmedlingens stöd har positiva effekter på sysselsättningen, men att effekten är mindre för utrikes födda. Många av dem som har fått stöd till start av näringsverksamhet och som fortsätter att driva ett företag befinner sig dessutom under gränsen för ekonomisk utsatthet. Av rapporten framgår också att stödet till start av näringsverksamhet är ett litet program på Arbetsförmedlingen och att utbildning av och stöd till handläggare inom programmet därför prioriteras ned. Arbetsförmedlingen följer inte heller upp programdeltagarnas verksamhet i tillräcklig utsträckning och har inte gjort några utvärderingar av sysselsättningseffekterna för utrikes födda.

När det gäller Almis finansieringsverksamhet visar rapporten att Almis utlåning till utrikes födda företagare har fördubblats sedan starten 2005 och att Almi har nått regeringens mål för verksamheten. Däremot gör brister i bolagets uppföljning att det är svårt att bedöma om lånefinansieringen är ett effektivt stöd för utrikes födda som vill starta företag.

Riksrevisionens granskning visar också att Arbetsförmedlingens och Almis uppföljning av stöden är begränsad. Särskilt gäller detta för de utrikes födda företagarna.

Riksrevisionen rekommenderar Arbetsförmedlingen att se till att handlingsplaner upprättas och att uppföljning görs för dem som får stöd till start av näringsverksamhet. Arbetsförmedlingen rekommenderas också att följa upp att handläggningsrutinerna är anpassade för de utrikes födda som får del av stödet. Vidare rekommenderas Arbetsförmedlingen att följa upp sysselsättnings- och inkomsteffekter för utrikes födda som tar del av stödet och att återrapportera resultatet till regeringen.

Riksrevisionen rekommenderar att regeringen, för att kunna utveckla och effektivisera stöd till start av näringsverksamhet och Almis lånefinansiering, skaffar sig mer kunskap om hur stöden når fram till utrikes födda och vilken effekt de har för utrikes föddas företagande. Regeringen rekommenderas vidare att följa upp att Almi utvecklar sin uppföljning så att den svarar mot regeringens krav och kan ligga till grund för en analys av om bolagets lånefinansiering ger ett effektivt stöd för utrikes födda som vill starta företag.

Regeringens skrivelse

I skrivelsen Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda genom företagande (skr. 2012/13:146) ger regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer. Regeringen instämmer i huvudsak i Riksrevisionens iakttagelser. Regeringens mål med arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och till att varaktigt öka sysselsättningen.

Regeringen anför dock att Riksrevisionens analys av sysselsättnings- och inkomsteffekter baseras på deltagare i programmet Stöd till start av näringsverksamhet 2003, dvs. innan de reformer inom arbetsmarknadspolitiken som regeringen genomfört sedan den tillträdde hösten 2006. Regeringens intention är att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna fungerar effektivt och ändamålsenligt och att arbetssökande får det förmedlingsstöd de behöver.

Regeringen instämmer i att Arbetsförmedlingen bör följa upp att handläggningsrutinerna är anpassade för de utrikes födda som får del av detta stöd och se till att handlingsplaner upprättas och uppföljningar görs för dem som får stödet. Arbetsförmedlingen har under 2013, på uppdrag av regeringen, genomfört ett nytt arbetssätt som bl.a. innebär större fokus på den individuella handlingsplanen och att denna följs upp. Det nya arbetssättet började användas 2012, varför det ännu bara har tillämpats en relativt kort tid. Under 2013 kommer ytterligare förändringar att genomföras, bl.a. införs en aktivitetsrapport där den enskilde ska redovisa vilka aktiviteter som han eller hon har vidtagit. Aktivitetsrapporten förväntas underlätta Arbetsförmedlingens kontrollarbete och förbättra möjligheterna att identifiera dem som har behov av extra stöd. Regeringen bedömer att det nya arbetssättet, som kontinuerligt utvecklas vid Arbetsförmedlingen, ger förutsättningar för en effektivisering av arbetet med att upprätta handlingsplaner.

Regeringen anser att det är viktigt med uppföljningar av Arbetsförmedlingens verksamhet för att kunna bedöma hur effektivt myndigheten bidrar till att uppnå arbetsmarknadspolitiska mål. Bedömningen av ekonomisk utsatthet är dock osäker, vilket också Riksrevisionen framhåller. I anslut-

ning till den ekonomiska vårpropositionen eller budgetpropositionen lämnar dock regeringen en fördelningspolitisk redogörelse till riksdagen där inkomstfördelningen analyseras utifrån olika perspektiv.

Regeringen instämmer i huvudsak i att uppföljningen av Almis lånefinansiering är viktig och har därför under lång tid ställt upp olika återrapporteringskrav för bolaget om t.ex. hur lånemarknaden utvecklas för olika målgrupper och hur låneansökningar hanteras. För att få bättre kunskap om den totala efterfrågan på lånefinansiering har regeringen i Almis ägaranvisning infört ett rapporteringskrav om redovisning av det totala antalet investeringspropåer. Almi ska också enligt ägaranvisningen lämna en särskild uppföljning av omfattningen av mindre lån och en bedömning av hur väl dess lån motsvarar efterfrågan. Regeringen har vidare inlett ett arbete för att utveckla indikatorer för uppföljning av de statliga kapitalförsörjningsaktörernas insatser, däribland Almis insatser, och börjat se över ägaranvisningen för Almi.

Motionen

Mattias Karlsson (SD) anser i motion 2012/13:22 att arbetsmarknadspolitiska åtgärder ska ges på lika villkor oavsett födelseland. Enligt motionären är det allvarligt att statliga medel delas ut utan noggrann statistik och möjlighet till väl underbyggd kontroll. Det finns även principiella fel inbyggda i premisserna för utdelning av stöd, i regeringens målsättning och i de förväntade effekterna av stöd, nämligen att utrikes födda särskilt ska prioriteras framför andra grupper. Om ambitionen är att ge lika villkor för alla individer, kan inte vägen dit gå genom särbehandling av människor på grund av födelseland (*yrkande 1*). Motionären framhåller också att mer lån och bidrag till utrikes födda inte bidrar till att förbättra etableringen av utrikes födda i samhället. En ensidig fokusering på sysselsättning och företagande i mätningen och utformningen av integrationspolitiken riskerar att ignorera framväxten av parallella samhällen och en ökad segregation. För att minska skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda måste man satsa på likabehandling och naturliga mötesplatser på samma arbetsmarknad (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att målet med arbetsmarknadspolitiken är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och till att varaktigt öka sysselsättningen. Det är därför viktigt att säkerställa att de arbetsmarknadspolitiska insatserna fungerar effektivt och ändamålsenligt och att arbetssökande får det förmedlingsstöd de behöver. Utskottet ser positivt på att regeringens prioriteringar av de arbetsmarknadspolitiska resurserna har fått en allt tydligare inriktning på insatser för dem som står längst från arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet att

Riksrevisionen har granskat om det arbetsmarknadspolitiska programmet Stöd till start av näringsverksamhet och Almis lånefinansiering är effektiva insatser för utrikes födda som vill starta företag.

Utskottet noterar att Riksrevisionens granskning visar att Arbetsförmedlingens stöd till start av näringsverksamhet och Almis lån har gjort det möjligt för fler utrikes födda att starta och driva företag. Riksrevisionens granskning visar samtidigt att såväl regeringen som Arbetsförmedlingen saknar tillräckliga kunskaper om vilka effekter ett stöd till start av näringsverksamhet har för gruppen utrikes födda. Även Almis uppföljning visar på brister, vilket påverkar kunskapen om utlåning till utrikes födda företagare.

Utskottet välkomnar därför att Arbetsförmedlingen har genomfört ett nytt arbetssätt under 2012 som bl.a. innebär ett större fokus på den individuella handlingsplanen och på att denna följs upp. Det nya arbetssättet ökar förutsättningarna för en effektivisering av arbetet med att upprätta handlingsplaner. Arbetssättet bidrar också till att säkerställa att Arbetsförmedlingen följer upp de insatser som vidtagits för samtliga inskrivna, däribland utrikes födda som tar del av programmet stöd till start av näringsverksamhet. Utskottet noterar att arbetssökande numera ska lämna in en aktivitetsrapport för att visa vilka åtgärder den arbetssökande har vidtagit för att hitta ett arbete. Aktivitetsrapporten ska göra det lättare att följa upp vad den arbetslöse gör för att ta sig ur arbetslösheten genom att de olika aktiviteterna dokumenteras i rapporten.

Utskottet välkomnar också att regeringen har inlett ett arbete med att utveckla indikatorer för uppföljning av de statliga kapitalförsörjningsaktörernas insatser, däribland Almis insatser. Utskottet ställer sig även bakom att regeringen har börjat se över ägaranvisningen för Almi.

Med det som anförts ovan föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 2012/13:A22 (SD) yrkandena 1 och 2 och lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Etablering av utrikes födda genom företagande (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:A22 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 1 och 2 samt lägger skrivelse 2012/13:146 till handlingarna.

Ställningstagande

Att statliga medel delas ut utan noggrann statistik och väl underbyggd kontroll är mycket allvarligt. Detta har Riksrevisionen betonat i sin granskning av Almi och Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program Stöd till start av näringsverksamhet, och regeringen har instämt i problematiken. Enligt min mening finns det dock även principiella fel inbyggda i premiserna för utdelning av stöd, regeringens målsättning och de förväntade effekterna av stödinsatserna. Regeringens integrationsstrategi bygger till stor del på att öka sysselsättningen och företagandet bland utrikes födda. Ett led i strategin är att utrikes födda särskilt ska prioriteras. Så är också fallet i de mål som fastställts för Almi och Arbetsförmedlingen. Detta är djupt bekymmersamt. Om ambitionen är att ge lika villkor för alla individer kan inte vägen dit gå genom särbehandling av vissa personer baserat på födelseland.

Regeringens strategi har även brister vad det gäller utsikter till varaktiga effekter. Grunden för en varaktig och välfungerande politik är att identifiera strukturella problem och åtgärda dessa, inte att ge mer bidrag till grupper som drabbats av dessa problem. Att erbjuda mer lån och bidrag till utrikes födda personer bidrar inte till att förbättra integrationen och etableringen av de utrikes födda i samhället. Tvärtom har de utrikes födda personerna som fått ta del av stödinsatserna lyckats sämre än inrikes födda. Den som vill minska skillnaderna mellan inrikes och utrikes födda personer måste satsa på likabehandling och naturliga mötesplatser på arbetsmarknaden.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2012/13:146 Riksrevisionens rapport om etablering av utrikes födda genom företagande.

Följdmotionen

2012/13:A22 av Mattias Karlsson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetsmarknadspolitiska åtgärder ska ges på lika villkor oavsett födelseland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om företagande och sysselsättning som instrument för etablering inom landet.